

Foto Henk Bos

Andrejs Pumpurs Museum in Lielvarde

Letland

Samenvatting Epos Lacplésis door Andrejs Pumpurs

**Nederlandse samenvatting van Lacplésis - De Berendoder (Bearslayer),
geschreven door Andrejs Pumpurs**

**Voor een engelse versie zie:
<http://www.gutenberg.org/ebooks/17445>**

Inleiding

In 1888 werd het epos Lacplésis door Andrejs Pumpurs geschreven. De dichter heeft het laatste gevecht van Lacplésis een symbolische betekenis gegeven. In het epos vecht Lacplésis met een zwarte ridder die zijn geboorteland wil veroveren en het Letse volk tot slaaf wil maken.

De lezers van toen begrepen dat de zwarte ridder symbool staat voor de Duitse soldaten die in de 13de eeuw het Letse volk onder de voet liepen. In het epos wordt het gevecht van Lacplésis in de diepte van de Daugava voortgezet en wordt voorspeld dat hij uiteindelijk toch wint en dat het volk zijn vrijheid terugkrijgt.

Toen Letland haar onafhankelijkheid verkreeg, kregen de soldaten voor hun heldhaftigheid een orde toegewezen die de naam Lacplésis droeg.

Samenvatting van het epos

Het is aan het begin van de 13e eeuw, 800 jaar geleden in Letland. De Baltische goden zijn bij een gekomen om de Vader van het Noodlot te raadplegen over hun eigen lot en dat van het volk van Letland. Beide worden bedreigd door invasie van de Duitse ridders, die door de Paus gestuurd zijn om de Baltische Staten te bekeren, onder aanvoering van bisschop Albert. Perkons, de god van de donder, roept op om de Letten te beschermen en verzorgen, en de goden beloven om dat te doen – elk op zijn eigen manier.

Aan het eind van de bijeenkomst onthult de godin Staburadze dat ze een jonge man uit de rivier de Daugava (waar hij in gegooid is door 2 heksen) gered heeft. Ze heeft hem mee genomen naar haar Kristallen Paleis onder de draaikolk van Staburags, waar vandaan geen mens levend kan ontsnappen. Perkons onthult dat deze jongeman de Berendoder is, die een edele strijder onder de bescherming van Perkons zal worden, en dat hij machtig strijd zal leveren tegen de kwade krachten.

Aan het begin dan het IIe vers gaat de actie terug in de tijd naar het kasteel Lievarde, kort voor het begin van de bijeenkomst van de goden zoals beschreven in het vers I. De zoon van de heer van Lievarde heeft grote krachten, hij doodde een beer met zijn blote handen. Deze eerste heldendaad levert hem de naam „Berendoder“ op. (Deze jonge man is de held waarvan Perkons aan de andere goden vertelde in hoofdstuk 1.) De jonge man is niet de echte zoon van de heer van Lievarde, maar een vondeling die door een berin in het woud gevoed was. (Hoewel dit niet direct onthuld wordt maar pas aan het eind van het gedicht, is het belangrijk om te weten dat Berendoder berenoren heeft, en dat als ze afgesneden worden hij zijn berensterkte zal verliezen.) Berendoder werd als baby door Vaidelots, een boodschapper van de goden, naar Lievarde gebracht was om daar opgevoed te worden tot hij een man zou zijn. Na het doden van de beer wordt hij voor een studie van 7 jaar naar het kasteel van Burtņieks gestuurd teneinde de oude wijsheden van het Letse ras te leren. Met de goede adviezen van zijn pleegvader gaat hij daar heen.

Op weg naar het kasteel van Burtņieks bezoekt Berendoder het kasteel van de Letse heer Aizkrauklis, waar hij betoverd wordt door de schoonheid van de dochter van Aizkrauklis, Spidala. Hij houdt haar echter in de gaten en ontdekt dat zij een heks is. Hij volgt haar door in de holle boomstam waarop ze naar de Duivelsput vliegt, en ziet de slechte riten en hij ziet ook de onechte heilige man, Kangars, die de duivel belooft te dienen door de oude goden tegen te

werken en het christendom te steunen omdat de christenen een gemakkelijker prooi voor de duivel zijn. Op de terugweg naar Aizkraukle wordt Berendoder in de draaikolk van Staburags in de rivier Daugava gegooid door Spidala en een andere heks. Daaruit wordt hij gered door Stabradze, zoals we al weten uit vers I, en naar haar kristallen paleis onder de draaikolk gebracht.

Met behulp van de mooie en vakbekwame dienstbode Laimdota, zorgt Staburadze dat Berendoder weer gezond wordt. Zij onthult hem dat hij door de goden uitverkoren is om tegen onrecht, meer in het bijzonder tegen Spidala en Kangars die in geheim samenzweren, te vechten. Staburadze geeft hem een talisman: een magische spiegel, en Laimdota geeft hem een strik met een patroon van eikenbladeren. Hij verlaat het kristallen paleis en verandert in steen (zoals alle stervelingen) maar wordt weer tot leven gewekt door Perkons. Hij doet een 2^e heldendaad door een zinkende boot op de rivier Perse met zijn blote handen te roeien en wordt vrienden met een sterke jongeman, Koknesis. Ze rijden samen naar Burtnieks vergezeld door de vervloeking van Spidala.

Vers III begint met Spidala die zich naar de hut van Kangars haast om hem te waarschuwen dat Berendoder erbij was in de Duivelsput en dat hij alles gezien had. Om te verijdelen dat Berendoder bekend zal maken dat hij en Spidala een verbond hebben gesloten met de duivel, besluit Kangars de jonge held een loer te draaien door een oorlog te ontketenen tegen een reus uit Estland, Kalapuisis, omdat hij er zeker van is dat Berendoder ten oorlog zal trekken tegen de onoverwinnelijke vijand en gedood zal worden. Terwijl Kangars deze opzet aan Spidala onthult steekt er een ontzettende storm op, en Spidala kan niet naar huis terug.

De storm was door Perkons gestuurd om een schip te vernietigen die net vanuit Duitsland aankwam bij de monding van de rivier de Daugava, om de Duitse missionarissen te doden die aan boord waren. Onder leiding van de priester Dietrich, waren zij met de bedoeling gekomen de Baltische mensen te dwingen het christendom te aanvaarden. De Liv vissers van de Daugava monding redden de passagiers van het schip. Op deze manier weerstaan zij de wil van Perkons, die de nieuwkomers had willen laten verdrinken, en redden zo de mensen die in de toekomst hun onderdrukkers zullen worden. De morgen na de storm brengt een visser Dietrich naar Kangars, en een overeenkomst wordt gesloten, omdat ze allebei het christendom willen invoeren, ofschoon om verschillende redenen.

Jaren gaan voorbij. Berendoder en Koknesis studeren hard in het kasteel van Burtnieks. Berendoder heeft een speciale reden om heel goed te worden: Laimdota is de dochter van Burtnieks en is in het kasteel thuis gekomen van het kristallen paleis van Staburadze, waar ze kennis gemaakt had met Berendoder. Ze worden verliefd, maar net als Berendoder om haar hand wil vragen komt het nieuws dat kalapuisis Letland is binnengevallen en moordt en brandschat. Burtnieks belooft Laimdota's hand aan de strijder die hem kan ontdoen van Kalapuisis, en Berendoder rijdt uit om hem uit te dagen: het complot schijnt te gelukken!

Berendoder treft Klapuisis man tegenover man en verslaat hem. Evenwel, net als Berendoder op het punt staat hem te doden, onthult Kalapuisis de voorspelling van zijn moeder dat een berenjong van de Daugava, die van nobele afstamming is en als strijder gelijk aan Kalapuisis komen zal en de Letten redden zal van hun overheersers. De twee strijders realiseren zich dat Berendoder dat berenjong is en dat ze een gemeenschappelijke vijand hebben – de Duitsers – en sluiten vrede, zodat ze samen kunnen werken tegen de invallers.

Als overwinnaar in de oorlog met de Esten komt Berendoder met de andere Letse strijders terug naar het kasteel van Burtniek en zij worden met gezang begroet door de plaatselijke meisjes. Laimdota zet een krans van eikenbladeren op Berendoders hoofd en bezingt zijn daden en belooft dat zij een waardige en bekwame vrouw voor hem zal zijn. Berendoder zingt dat hij wil leven en sterven voor Laimdota. Met veel vreugde en broederlijke gevoelens toosten de strijders op Berendoder, en concluderen dat de goden persoonlijk voor hem in zijn gesprongen. De goddelijke tussenkomst geeft Berendoder een legendarische status, waardoor het complot inplaats van hem te vernietigen bij draagt aan zijn roem.

De tijd verstrijkt weer terwijl Berendoder studeert op het kasteel van Burtnieks. Op een nacht ziet hij in de gewelven van het fort door een vulluik, dat half open staat, een stenen trap naar beneden. Hij gaat naar beneden en volgt een tunnel tot hij een grote kamer die volgens zijn berekening midden onder het meer moet zijn binnegaat. Hij is het verzonken kasteel waarover Laimdota hem heeft verteld. Hij ontdekt Laimdota die in een oud boek leest. Zij legt hem uit dat als een sterveling in het verzonken kasteel overnacht en 's morgens nog leeft, het kasteel weer uit het water zal verrijzen. Berendoder besluit om deze heldentaak op zich te nemen en Laimdota verlaat hem.

Middernacht gaat voorbij en in het verzonken kasteel wordt het koud. Berendoder steekt een vuur aan van stukken hout die in het rond liggen. Plotseling komen er 7 slechte geesten de kamer binnen, die een open doodskist dragen waarin een oude man met geweldig scherpe tanden en lange nagels ligt. Hij begint angstaanjagend te kreunen en te klagen dat hij het koud heeft. Berendoder kan het geluid niet verdragen en hijst de man uit de kist naar het vuur, maar de oude man probeert Berendoder's oren af te bijten, omdat hij weet dat er zonder Berendoder zwak is. Berendoder vecht terug en houdt de oude man in het vuur, al zeggende dat hij hem alleen maar zal laten gaan als het verzonken kasteel weer aan het oppervlak van het meer is.

Dan komt met een wervelwind de zeven slechte geesten terug, onder leiding van Spidala. Ze vallen Berendoder aan en hij is bijna verslagen als hij de spiegel herinnert die Staburadze hem gegeven heeft. Hij haalt het tevoorschijn en houdt het voor Spidala's gezicht. Een stormvlaag vult de lucht en al de slechte geesten vallen als stof uiteen en worden met de wervelwind uit de kamer gezogen. De geest van Viduveds, een wijze man uit oude tijden, verschijnt in menselijke vorm en groet Berendoder, voorspellend dat de jonge held het volk van Letland zal redden. De dienstmaagden van Viduved maken een bed voor Berendoder, en hij valt in een diepe slaap.

De volgende morgen zijn de mensen verbaasd om een kasteel te zien dat op het eiland in het midden van het meer stond. Laimdota vertelt Burtniek dat Berendoder de nacht heeft door gebracht in het kasteel, en de oude man realiseert zich dat Berendoder de vloek heeft verbroken en het verzonken kasteel heeft gered. Laimdota en Burtniek komen het kasteel binnen en wekken Berendoder. Hij vraagt de hand van Laimdota en Burtniek stemt toe, zeggende dat de eenheid van de twee stammen (Burnieks' en Lielvarde) de Letten zal redden. Later leest Laimdota op een avond Berendoder voor uit een oud boek die ze gevonden hebben in het verzonken kasteel. Ze leest hoe de oude Letten naar de Baltische Zee geleid waren door Perkons uit een land ver in het oosten. Als favorieten van de goden vestigden zij zich in een vallei, bouwden een kasteel, en beleefden een gouden eeuw op aarde.

De duivel werd echter afgunstig, en hij beval een wervelwind om een meer leeg te zuigen en het water in de vallei te deponeren. Dit gebeurde en de vallei met het kasteel verdronken. De mensen zouden ook gestorven zijn maar Liga, de godin van het zingen, redde hen door met de

muziek van haar kokle een tunnel te maken onder het meer en leidde hen zo in veiligheid. Het kasteel is het die Berendoder weer naar boven liet komen, en de tunnel waarmee hij in het kasteel kwam.

Een andere keer las Laimdota aan Berendoder het verhaal van de schepping voor. In het helal was er niets dan een hemels licht. Daarin leefde God en een tweede machtige geest – de duivel. Toen gehoorzaamde de duivel God nog, hoewel hij al opstandig werd. God besliste om de aarde te scheppen en stuurde de duivel uit om een handvol modder te halen. De duivel was nieuwsgierig en hield zelf een tweede handvol, die hij in zijn mond verborg. Toen hij de modder bij God bracht, beval God de modder om de aarde te vormen, terwijl hij het omlaag gooide. De modder begon te groeien, en vormde de vlakten van de aarde. De modder in de mond van de duivel gehoorzaamde God ook en groeide tot de duivel het niet langer in zijn mond kon houden. Hij spuugde het uit en het viel op de pas gecreëerde aarde, en vormde de bergen.

Uit zijn eigen lichaam vormde God de zon en de maan. Hij had zo'n schik in de aarde en de zon die hij net gecreëerd had dat hij ook de eerste levende schepselen creëerde: de zonen van de goden en de dochters van de zon. De maan nam een geweldige dochter van de zon als vrouw, en de sterren zijn hun duizenden kinderen. De zonen van de goden verdeelden de aarde onder elkaar.

De duivel werd steeds opstandiger en begon God uit te dagen. Een grote rivaliteit begon zich tussen hen te vormen en de duivel probeerde te vergeefs beter te zijn dan God, die echter altijd toch beter was. Op het laatst schiep God de mens en maakte ze zo dat ze alleen maar goed konden doen, maar de duivel kwam er tussen en gaf ze de macht om zowel goed als slecht te doen. God werd geweldig kwaad toen hij zag dat zijn schepping vernield werd en verbande de duivel naar de hel. Daar schiep de duivel slechte demonen en stond met hen op in de hel tegen God en alle goede geesten. Op het laatst werd de duivel verslagen en terug gedreven naar de hel, nadat Perkons in de strijd er tussen kwam.

Later las Laimdota voor uit de lessen van beschermer van het Letse ras, waarin hij de taken van alle goede mensen opsomt: het menselijke ras zal naar perfectie streven, het kwaad bestrijden door de oude lessen te gehoorzamen, rechtvaardige wetten maken en slechte heersers verdrijven, en van de natuur te houden.

Allerzielen komt. De mensen van Burtnieks' kasteel vierden dit op traditionele Letse manier. De volgende morgen echter zijn Laimdota en Koknesis verdwenen, en Berendoder gaat hen zoeken, zwerende dat hij niet terug zal komen voordat hij succes heeft. Intussen is er een Duits schip bij de monding van de Daugava aangekomen en Dietrich en Kangars overreden de plaatselijk Letse heerser, Kaupa, om daarmee met Dietrich naar Rome terug te gaan. Kangars blijft achter, maar weet dat de Duitse vriendschap alleen maar een truuk is om controle over Letland te krijgen.

Het schip vertrekt. Precies op dat moment komt Berendoder aan. Hij weet heel goed dat Kangars en Spidala Laimdota hebben ontvoerd en eist dat zij haar terug geven. Spidala vertelt hem dat ze op het schip is dat net over de horizon verdwijnt. Kangars zegt dat zij en Koknesis geliefden zijn. Berendoder gelooft deze leugen niet, hoewel hij enige twijfel heeft, en vertrekt met grote wanhoop. Spidala verheugt zich over zijn verdriet. Zij heeft haar wraak, en Berendoders leven is erger dan de dood.

Berendoder gaat terug naar Lielvarde, zijn thuis. Hij wordt hartelijk begroet, maar zijn vader ziet dat er iets mis is. Berendoder vertelt hem alles, en zijn vader troost hem met wijze hoopvolle woorden: misschien houdt Laimdota nog wel van hem en kan nog worden gered. Berendoder brengt nadenkend zijn dagen dwalend op de klippen boven de Daugava door en verlangt er naar om met de wateren naar de zee te gaan om tegen de Noordenwind te vechten en de dochter van de Noordenwind te ontmoeten. Op een dag is hij verdwenen en niemand weet waar hij heen is.

Vers IV begint met Kaupa in Rome. Hij wordt overweldigd door de weelde en macht die hij ziet, begint te twijfelen aan de oude goden, en besluit om het christendom aan te nemen en de Letten te bekeren. Terug in Letland, werken de mensen om een ommuurde stad – Riga – te bouwen voor de Duitsers die nu in grote aantallen aanwezig zijn. Wanneer zij hun fort hebben begonnen de Duitsers alles wat in hun handen valt te plunderen, brandschatten en vernielen. Verbitterd beseffen de Letten dat hun een loer is gedraaid.

Intussen wordt Laimdota in Duitsland gevangen gehouden in een klooster. Spidala had haar overgehaald om haar vaders kasteel in Letland te verlaten door haar te vertellen dat zij haar moeder is. Laimdota was toen gevangen genomen door Spidala's ondergeschikten, naar Riga gebracht en als gevangene op het schip naar Duitsland gezet. Gedurende de reis probeert Dietrich haar te kalmeren en vertelt haar dat zij spoedig de bruid van Christus zal zijn. Laimdota antwoordt dat zij van Berendoder houdt en niet gedwongen zal worden om iemand anders bruid te worden en is hoe dan ook een sterveling en niet geschikt om de bruid van Christus te worden. Hoewel hij gehard is en geen last van zijn geweten heeft moet Dietrich toch blozen over haar gevatte antwoord en verlaat haar. Kaupa weigert haar te helpen op grond dat het de wil van het lot is dat zij naar Duitsland gaat. Al gauw vergeten Dietrich en Kaupa haar.

De priorin van het klooster probeert Laimdota over te halen om het christendom aan te nemen en dreigt dat haar dat ze de plaatselijke graaf haar zal laten grijpen en gebruiken als concubine. Om aan dit lot te ontsnappen doet Laimdota alsof ze het christendom aanneemt, maar ondanks dat breken gewapende mannen op een nacht in en grijpen haar. Als ze haar weg willen dragen verschijnt er een krijger en verslaat al die kidnappers in zijn eentje. Hij doodt ze allemaal op een na en red Laimdota. Ze herkent hem als Koknesis en ze vluchten naar de bergen. Onderweg legt Koknesis uit hoe ook hij op een schip naar Duitsland was gelokt. Eenmaal in Duitsland hoorde hij dat een Baltische vrouw gevangen werd gehouden in een klooster en besloot haar te redden, zonder dat hij wist dat het Laimdota was.

De scene verplaatst zich naar de Noordelijke zee, waar Berendoder op dwaalt in een schip, verdwaald op weg naar Duitsland om Laimdota te zoeken. De dochter van de Noordenwind hoort de zeelui haar aanroepen met gezang en ze komt naar ze toe in haar eigen schip. Ze zegt dat het het beste zou zijn als zij naar haar eiland kwamen om uit te rusten alvorens hun reis voort te zetten, en Berendoder stemt er mee in. Ze vermeden het kasteel van de Noordenwind waar hij aan het slapen is, misschien nog wel een maand. Als hij eenmaal wakker wordt valt de winter in en zullen ze niet meer kunnen ontsnappen vanwege het ijs en de stormen.

Het eiland wordt verwarmd door de vuren uit het midden van de aarde, en de zeelieden hebben er een prettig verblijf. Op een gegeven moment verteld de dochter van de Noordenwind dat haar vader snel zal ontwaken en dat ze moeten vertrekken. Ze waarschuwde hen niet dezelfde weg moeten nemen waarmee ze gekomen zijn, omdat Berendoders vijanden nu weten dat hij de route gebruikt en ze zouden te sterk voor hem kunnen zijn.

Ze beschrijft een andere route maar waarschuwd ze voor grote gevaren, inclusief het land van de hondenkop mensen, het koninkrijk van de dromen, de heuvel van de diamanten, en het betoverde eiland. De zeelui vertrokken net op tijd: de Noordenwind werd wakker en ze raakten verzeild in een verschrikkelijke storm, waarbij ze maar net konden ontsnappen.

Ze bereikten het eiland van de hondenkop mensen, waar ze aanleggen. Berendoder gaat aan land met een groepje mannen om een hert dat hij al gedood heeft in stukken te snijden en te verdelen. Ze zijn aan het werk als plotseling de Hondenkoppen tevoorschijn komen uit een grot en hun aanvallen. Zij scheuren de mensen in stukken met hun tanden en zelfs Berendoder kan zich maar nauwelijks redden. Hij wordt verwond en lijkt ten dode opgeschreven, tot hij bemerkt dat er niet meer Hondenkop mensen uit hun grot komen. Hij gaat stiekum de grot binnen en kan zichzelf met zijn speer in de nauwe opening verdedigen. De Hondenkop mensen brengen dan grote stenen en versperren de ingang, met Berendoder in de grot.

Aan boord van het schip wachten de zeelui vergeefs op hun kameraden. Hun bevelen verboden hen om aan land te gaan om hen te zoeken. Op het laatste moment verschijnt Berendoder en hij vertelt hen om onmiddellijk te vertrekken. Dat doen ze en ontsnappen het land van de Hondenkop mensen. Op zee legt Berendoder uit wat er gebeurd is. Hij is uit de grot ontsnapt door een gat achterin te graven met zijn speer. Dat vroeg diverse dagen, maar hij had wat rauw vlees in de grot gevonden en had daarop overleefd. De Hondenkop mensen waren druk met het bewaken van de voorkant van de grot en zo kon het gebeuren dat ze Berendoder niet gezien hadden die aan de achterkant ontsnapte.

Ze zeilen weg en bereiken het koninkrijk van de dromen. Dit is waar de hemel en de aarde samen komen, de poorten van het paradijs staan naast de ingang van de hel. Dit land is de plaats van de tuinen van de zon, waar de zon naar toe gaat in de schemering en ,s nachts rust voor ,s morgens weer omhoog te gaan. Onder de bescherming van de zonen van de goden en de dochters van de zon verblijven zij enige tijd in het prettige koninkrijk van de dromen, maar op een gegeven moment vertrekken ze weer.

Ze reizen eerst in pik donkere nacht, maar later zien ze een kleine glimp licht waar ze naar toe zeilen. Ze komen dichterbij en zien de heuvel van de diamanten, de top gloeit helder. Het schip legt aan en de zeelui haasten zich aan land. Ondanks de waarschuwing van Berendoder klimt een zeeman naar de top en verdwijnt. Een 2^e doet even zo. Een 3^e bindt zichzelf aan een touw en wordt door zijn kameraden terug getrokken als hij verdwijnt. Hij is gered, maar spreekt nooit meer.

Ze zeilen verder en hebben goede wind en mooi weer. Mist komt op hun koers en ze blijken plotseling vlak bij een mooi eiland te zijn. Berendoder realiseert zich dat dit het betoverde eiland is vanwaar geen schip kan ontsnappen waar de dochter van de Noordenwind voor waarschuwde. Ze proberen om weg te zeilen maar worden naar het eiland toe getrokken tot het schip aan land loopt.

Vers V gaat verder op het betoverde eiland. Er is geen teken van leven, behalve een spoor dat leidt van het bos naar een brug en, aan de zee kant van de brug, een prachtig paleis. Daarbinnen staat een omvangrijk maal klaar en in een 2^e kamer zachte bedden voor allen. De zeelui vallen op het voedsel aan en gaan daarna allen naar bed. Berendoder bewapend zich en staat op wacht bij het eind van de brug.

Om middernacht komt er een ridder uit het bos. Het is de demon met de 3 hoofden. Hij roept hard dat hij Berendoder haat, maar gelooft dat zijn vijand ver weg is, ergens zervend op de noordelijke zee. Dan brult Berendoder dat hij daar is. De demon daagt Berendoder uit om te vechten en zijn kracht te tonen. Ze rijden een dicht bos in waar de demon de bomen omver blaast zodat zij een open plek hebben waar ze kunnen vechten: een ademtocht veegt een gebied van 3 mijl in het rond schoon. Ze vechten en de klappen van de demon slaan Berendoder tot aan zijn knieën de grond in. Nietemin, Berendoder wint. Hij gaat terug naar het paleis bij de brug en gaat liggen slapen. Niets verstoort die nacht verder hun rust.

De volgende nacht staat Berendoder weer op wacht. Weer komt om middernacht een ridder uit het bos. Deze keer is het de demon met 6 hoofden, die ook Berendoder haat en gelooft dat hij verloren is op de noordelijke zee. Berendoder daagt de demon weer uit, die alle bomen omver blaast deze keer 6 mijl in het rond. Ze vechten en Berendoder wordt tot aan zijn heupen de grond in geslagen, maar wint toch met enige moeite.

De derde nacht, voordat hij op wacht gaat staan verteld Berendoder de anderen dat hij misschien wel hun hulp nodig kan hebben. Hij zet Staburadze's spiegel op een tafel naast een kom water en vertelt hen dat als gedurende de nacht het water in bloed verandert, zij hem de spiegel moeten komen brengen om hem te helpen. Om middernacht verschijnt de 9 koppige demon bij de brug. Berendoder en de demon vechten in een open stuk van 9 mijlen in doorsnee, en Berendoder wordt de grond in gedreven tot aan zijn oksels. Hij wacht tevergeefs op hulp van zijn maten op het schip en wordt bijna verslagen. In wanhoop gooit hij zijn knots 3 mijl ver door het venster van het paleis waar de anderen slapen. Hierdoor worden ze wakker, ze zien dat het water in bloed is veranderd en zij haasten zich om Berendoder de spiegel te brengen. Precies op tijd laat hij de demon in de spiegel kijken en het valt verstijfd neer. Berendoder klimt uit de grond en doodt het.

Om er zeker van te zijn dat het eiland veilig is onderzoeken zij het en ontdekken een prachtige vallei met daarin een bron met helder water, daarnaast staat een grote appelboom met prachtig fruit. De mannen willen drinken, maar eerst slaat Berendoder met zijn zwaard in het water daarbij een driehoek makend. Er komt geschreeuw en het water verandert in bloed, maar spoedig wordt het helder en kunnen zij veilig drinken. Hierna willen de mannen appels eten, maar Berendoder wordt boos en zegt dat zij daar niet zijn om fruit te plukken. Hij dreigt om de boom om te hakken met zijn zwaard, maar plotseling smeekt een stem uit de boom die om genade smeekt. Berendoder stapt verrast terug en de boom verandert in een mooie jonge vrouw. Tot Berendoders afgrijzen is het Spidala.

Spidala gooit zichzelf aan zijn voeten en smeekt om genade. Zij zweert dat zij al haar slechte daden goed zal maken en nooit meer iets slechts zal doen. Berendoder begenadigd haar, hij bevecht demonen en reuzen, geen vrouwen! Spidala vertelt hem dat Laimdota en Koknesis loyaal zijn en rein en onthult hoe zij en Kangars hen bedrogen hebben met hun tocht naar Duitsland. Ze onthult ook hoe de Oude Heks een betovering heeft gelegd over het eiland om schepen te laten stranden. Eenmaal aan land op het eiland vallen de bemanningen in diepe slaap. Door deze betovering werd Berendoders schip naar het eiland getrokken waar de heks van plan was hem in de val te laten lopen. De 3 demonen waren haar zonen. Toen zij gehoord had van hun dood zette de Oude Heks hem een val door zichzelf in een bron en Spidala in een appelboom te veranderen. Toen Berendoder echter zijn zwaard in de bron stak doodde hij de heks en verbrak daarmee de betovering over Spidala.

Spidala herinnert Berendoder er aan dat het zijn plicht is om naar Letland terug te gaan en de plunderende Duitsers te verdrijven. Zij wil hem graag helpen, maar zit vast aan haar overeenkomst met de duivel. Berendoder realiseert zich dat ze echt berouw heeft en hij wil haar helpen. Plotseling herinnert hij zich het kleine pakje dat hij mee had genomen als herinnering aan de Duivels Put en beveelt enkele zeelui om het te halen en het aan haar te geven. Als Spidala dat ziet is zij zielsgelukkig: het is haar contract met de duivel en ze is nu vrij! Ze gaan naar de kust waar Spidala de schepen en zeelui die daar al in de val waren gelopen op de kust. Plotseling, tussen de mensen die bevrijd zijn ziet Berendoder Koknesis en Laimdota!

Koknesis en Laimdota vertellen het verhaal van hun ontsnapping uit Duitland. Ook zij werden naar de kust van het botoverde eiland van de Oude Heks en waren in een lange slaap gevallen. Spidala houdt zich wat op de achtergrond, maar Berendoder vertelt de anderen dat zij het was die de betovering verbrak: ze bedanken haar en de vier zweren eeuwige vriendschap. Spidala leidt hen het eiland dat ze goed kent rond en elke van de wakker geworden mensen besluiten om daar te blijven. Berendoder, Koknesis, Laimdota en Spidala besluiten echter om te vertrekken.

De avond voordat zij vertrekken dwaalt Koknesis terug naar de bron in de vallei. Hij ziet dat Spidala haar contract met de duivel verbrandt. Ze vraagt hem om dit geheim te houden. Hij stemt toe, maar vertelt haar op zijn beurt een geheim: hij houdt van haar en wil dat zij met hem trouwt. Zij stemt er mee in. De vier gaan terug naar Letland op Berendoders schip en onderweg vertellen Koknesis en Spidala Berendoder en Laimdota over hun liefde. De twee stellen zijn meer dan blij. Na een lange tocht zien zij de Letlandse kust en varen uiteindelijk de monding van de Daugava binnen.

Vers VI begint met de Zomerwende in Letland. De mensen worden bij elkaar geroepen door de priesters. Ze brengen offers aan de goden en geschenken voor elkaar, en verzamelen zich rondom vuren op de Azuren berg. Ze bidden om zegen voor het komende jaar en betuigen de geesten van hun voorouders hun eerbied. De oudste priesters roepen hen op om in eendracht te leven, veel onenigheden worden geslecht met handenschudden. De jonge mannen en vrouwen beginnen met elkaar te dansen.

Terwijl de jonge mensen feest vieren hebben de stam hoofden een vergadering op de Azuren berg. Zij zijn bezorgd vanwege de voorspellende geschriften die in de heilige grot bewaard worden omdat zij ctastrofes voorspellen. Lielvardis komt en verteld dat de Duitse ridders een aantal Letse versterkingen hebben veroverd en hun eigen stenen kastelen bouwen en met de punt van het zwaard het christelijk geloof opleggen. Zijn eigen fort, Lielvarde is veroverd. Bischof Albert brengt meer ridders uit Duitsland om geheel Letland over te nemen. Op dit moment verschijnt Berendoder, samen met Koknesis, Laimdota en Spidala. Berendoder wordt gekozen als leider van de Letse krijgers. Allen zweren dat zij zullen strijden om hun land te bevrijden en gaan terug naar hun huizen om zich voor te bereiden op oorlog.

Zowel Berendoder en Laimdota als Koknesis en Spidala trouwen op het kasteel van Burtnieks, Laimdota's thuis. Er is een groot bruiloftsfeest, maar deze wordt kort gehouden door Burtnieks die hun vertelt dat zij spoedig ten oorlog moeten trekken. De pasgetrouwde stelletjes hebben weinig tijd voor het huwelijksgeeluk voordat de mannen vertrekken om met de Duitse invallers te vechten en Laimdota en Spidala die weigeren om zo snel van hun nieuwe echtgenoten gaan met ze mee. De Letse strijdmacht komt tesamen en marcheert naar Turaida. Onderweg vernietigen zij de Duitse invallers waar zij ze tegen komen.

Geallarmeerd door de Letse opstand vluchten vele Duitsers naar Turaida en hebben schuil gezocht in het stenen kasteel dat de Duitsers daar gebouwd hebben. De Letten belegeren het kasteel en zijn uiteindelijk in staat om de wallen te beklimmen en ze vechten op de muren. Een verschrikkelijke strijd ontbrandt met grote verliezen aan beide kanten. Berendoder doodt vele Duitsers en, zich realiserend dat hij te sterk voor ze is, de Duitsers geven zich over. Onder de gevangenen is Dietrich, die overhandigd wordt aan de bevolking om gestraft te worden. Hij gebruikt een list zodat zij hem vrij laten. Dan marcheren ze naar Lielvarde, Berendoders' thuis waar de Duitse ridder Daniel een stenen kasteel heeft gebouwd. Net voordat ze aankomen nodigt Daniel de hoofden van enkele Letse stammen die het woud in waren gevluht uit voor overleg. Echter, als hij hen in een groot paviljoen heeft sluit hij de deuren en steekt het in brand. De stamhoofden roepen om hulp terwijl Daniel en zijn mannen met leedvermaak toekijken vanaf de muren van het kasteel.

Net op tijd komt Berendoder met zijn leger aan. Hij redt de stamhoofden en valt het Duitse kasteel aan. De Duitsers vechten hard maar worden verslagen en allen behalve Daniel worden gedood. Hij wordt aan de lokale mensen overhandigd om gestraft te worden en zij gooien hem vast gebonden op een plank in de Daugava. Berendoder gaat weer wonen in Lielvarde.

Intussen is Albert terug gegaan naar Duitsland om meer ridders te recruteren. Hij laat het bevel over Riga waar de meeste Duitsers zich nu hebben terug getrokken, aan Kaupa. Alles lijkt goed te gaan voor de Letten en Berendoder en Laimdota vestigen zich als getrouwd paar. De anderen gaan ook terug naar hun thuis, denkende dat zij hun leven verder in vrede kunnen leiden.

Het voorjaar komt en de Letten denken niet meer over oorlog. Zelfs Kangars werkt in zijn tuin. Zijn leven is onprettig: hij wordt door niemand meer geacht. Hij weet dat de dood hem de afstraffingen van de hel zal brengen terwijl de nog over gebleven dagen van zijn leven worden vergalt door de slechtheid waarvan hij weet dat hij het verprutst heeft. Op een dag komt Dietrich bij hem en vraagt hem om aan de slechte geesten te vragen wat de bron is van de kracht van Berendoder. Kangars zegt dat het hem niet kan schelen dat Berendoder de Duitsers dood, maar dat hij zijn eigen redenen heeft om de jonge man te willen vernietigen. Hij worstelt 3 dagen en nachten zonder slaap met de demonen en dan onthullen zij hem het geheim van Berendoders kracht: zijn berenoren.

Onder de nieuwe ridders die door Albert mee terug genomen zijn uit Duitsland is de Zwarte Ridder. Hij heeft al ervaring met het doen van slechte dingen in Duitsland. Hij zegt dat hij de zoon van een heks is en geen verwondingen kan krijgen. Op een dag neemt Kaupa een groep ridders, inclusief de Zwarte Ridder mee naar Lielvarde, en vraagt toegang, zeggende dat hij vrede wil maken tussen de Letten en Albert. Berendoder wil vrede en de Duitsers worden toegelaten. Ze worden goed behandeld en Berendoder organiseert een tournament om ze te vermaken.

Eerst denkt Berendoder nog dat het puur voor de sport is, maar de Zwarte Ridder vecht verbeterd en snijdt plotseling een van Berendoders oren af. Woedend valt Berendoder nu serieus aan en met een geweldige slag van zijn zwaard splijt hij de bepansering van de Zwarte Ridder open en verwondt hem. Zijn zwaard breekt echter. Als hij dit ziet valt de Zwarte Ridder opnieuw aan en snijdt Berendoders andere oor af.

Verschrikkelijk kwaad grijpt Berendoder de Zwarte Ridder en ze worstelen. In hun strijd vallen ze over de rand van de hoge kliffen boven de rivier de Daugava. Berendoders mannen kijken bleek van afgrijzen en aan de grond genageld van angst toe. Drie maal tilt Berendoder de Zwarte Ridder op maar elke keer schopt de Duitser zich vrij. Tenslotte gooit Berendoder hem over de rand van de klif in de diepte van de rivier, maar de Zwarte Ridder trekt hem mee. Door de zwaarte van de ridders bepansering zinken ze naar de bodem. Op dat moment brullen de golven en een eiland verschijnt in de rivier. In het kasteel schreewt Laimdota die een voorgevoel van een ramp had en maakt een eind aan haar leven.

Al gauw worden de Letse helden, die zonder Berendoder geen partij zijn voor de Duitsers een voor een verslagen. De Duitsers gedragen zich als hartvochtige meester en het Letse volk wordt eeuwen in slavernij onder gedompeld. Voor hun is Berendoder echter niet dood, maar slaapt in een gouden bed onder het eiland.

Zelfs tegenwoordig nog zien varensgezellen op de Daugava om middernacht twee schaduwen die in gevecht zijn op de kliffen boven de rivier, terwijl in de ruine van het oude kasteel van Lielvarde een kleine vlam brandt. De worstelende figuren op de top van de klif zijn Berendoder en de Zwarte Ridder, en de vlam in het kasteel is Laimdota. Elke keer dat ze vechten plonzen de strijders samen in de rivier. Er komt een vreselijke schreeuw uit het kasteel en de vlam gaat uit.

Er komt echter een dag dat Berendoder de Zwarte Ridder zal verslaan en hem alleen in de rivier zal gooien om te verdrinken. Op die dag zullen de Letten vrij zijn!

Henk en Ge Bos

Hasebroekstraat 7, 1962 SV Heemskerk Nederland
Telefoon: +31 251 230050
E-mail: bosq@xs4all.nl
Site reizen : <http://www.home.hccnet.nl/henk.ge>
Site techniek: <http://www.xs4all.nl/~bosq>